

2. „Realije in nova šolska postava s posebnim ozirom na nauk iz prirodoslovja v ljudski šoli“; oglasilo „Pedagogiško društvo“ v Krškem.

3. „O nadzorništvu slovenskih obrtnih nadaljevalnih šol“; oglasilo „Ped. društvo“ v Krškem.

4. „Kako naj učitelj postopa v šolah, kjer ima učence različnih narodnostij?“ oglasilo „Ped. društvo“ v Krškem.

5. „O delovanju ped. društev v Avstriji“; oglasilo „Ped. društvo“ v Krškem.

6. „O meščanskih šolah na Slovenskem“; oglasilo „Ped. društvo“ v Krškem.

III.

Za vsprejem se predlagajo gledé na posamezne predmete sledeči stavki:

A. K predmetu: „O jednotni pisavi po šolah na Slovenskem“:

Zveza naj vloží pri visokem učnem ministerstvu prošnjo, da bi zaslišavši strokovnjake blagovolilo izdati normalne oblike črk, ki bi se izključno rabile po šolah in katerih bi se morali natančno držati tudi spisovatelji abecednikov.

B. K predmetu: „Realije in nova šolska postava s posebnim ozirom na pouk iz prirodoslovja v ljudski šoli“:

1. Glavni razloček nove šole od stare je v tem, da se poučujejo v novi šoli tudi realije.

2. Učiteljski pripravniki naj se učé realij v tistem jeziku, v katerem bodo kot učitelji poučevali.

3. Pouk iz realij je večinoma nazorni nauk.

4. Pouk iz prirodoslovja se naslanja večinoma na poskuse, prirejene s prip. aparati.

5. Vsaka šola imej dobro izbrano zbirko fizikalnih aparatov. Vsem šolam priporoča se v to tvrdka dr. Houdek in Herwert, ki izdeluje jako solidne fizikalne aparate.

6. Za učiteljske pripravnike osnuje se naj praktični tečaj, v katerem se bodo temeljito seznanili z najvažnejšimi fizikalnimi aparati ter se vadili prirejati fizikalne poskuse.

C. K predmetu: „O nadzorništvu slovenskih obrtnih nadaljevalnih šol“:

Nadzorništvo slovenskih obrtnih nadaljevalnih šol naj se izroči šolnikom, slovenščine zmožnim.

IV.

Pri koncertu pojemo skupno: „Zvezino“ in „Ob rojstveni 300-letnici Jana Amosa Komenskega“.

Natančni programi pred koncertom.

Direktorij.

Iz deželnega zbora kranjskega.

VI.

Poročilo normalno-šolskega zaklada za l. 1892.

(Dalje.)

Poslanec Klun ob jednem poročá o prošnji stalnega odbora deželne učiteljske konferencije v Ljubljani za uredbo učiteljskih plač. Ta prosi v prvi vrsti, naj bi se začasnim učiteljem takoj po drugi preskušnji dovolila višja plača 450 gld.

Poročevalec pravi, da bi bili visokošoleci po dovršenih študijah zadovoljni s 360 gld. podpore na leto, a mnogi morajo več časa brezplačno praktistirati, sicer se pa začasnim učiteljem štejejo leta v pokojnino. Dalje prosi odbor, naj se učitelji razvrsté tako, da jih bude 8% v prvem, 12% v drugem, 40% v tretjem in 40% v četrtem plačilnem razredu. Ker je sedaj 580 učiteljev, pomnožili bi se po tej razdelitvi

troški takoj za 7300 gld. Pomisliti je tudi treba, da se bode v teku let zgradilo še do 80 šol in namestilo 120 novih učiteljskih močij, kar bode povišalo troške še za okroglih 70.000 gld. Vsi troški za ljudsko šolo s pokojninami itd. bi se morali pomnožiti skoraj do pol milijona. Razlogi v prošnji sicer niso brez podlage, ali dežela bi ne zmogla več takih troškov, zato finančni odsek nasvetuje, da se prošnja odkloni.

Poslanec Hribar pravi, da so že zadnjič vse stranke brez ugovora pritrdirile uredbi učiteljskih plač, zato obžaluje, da so se zopet tako hitro oglasili, kajti tudi tu velja rek: Omne nimium nocet. Sicer učiteljske plače niso še stalno urejene, vendar morali bi učitelji priznati, da je deželni zbor brez razlike strank kulantno ustrezal opravičenim željam. Pač pa méni govornik, naj bi se bolj oziralo na ljubljansko učiteljstvo, ker v drugih deželah imajo učitelji v glavnih mestih prednost. V II. razredu bi moralo namesto 9 biti vsaj 15 ljubljanskih učiteljev. Zato predlaga resolucijo: Deželni odbor se pozivlje, naj izposluje pri c. kr. deželnem šolskem svétu revizijo razvrstitve učiteljskih plač v tem zmislu, da se bode pri prenavljanju uredbi bolj oziralo na ljubljansko učiteljstvo.

Deželni predsednik baron Winkler zagovarja deželni šolski svét. V Ljubljani imajo učitelji mnogo drugih prednostij. Tako n. pr. morejo svoje otroke lažje pošiljati v šole. (Poslanec Kavčič: Tako je!) Deželni šolski svet je stvar uredil soglasno z deželnim odborom in se mu ne more očitati, da je postopal pristransko.

Poslanec Klun še poroča o prošnji gg. nadučiteljev Fr. Raktelja in A. Žumra za zvišanje opravnine in o prošnji županstev v Kamni Gorici in Lancovem, da se stanarina za učitelja prevzame v normalno-šolski zaklad.

Prvi prošnji se v toliko ugodi, da se prosilcema dovoli dopolnilna doklada po

50 gld., ki pa se ne všteje v pokojnino, druga prošnja se odkloni.

Poslanec Stegnar toplo priporoča resolucijo, da bi se voditeljema dovolilo po 200 gld. opravnine, ker vodita 10. razredno, oziroma 9. razredno šolo in imata mnogo posla; dalje naj bi se v Ljubljani ustanovila služba namestnega učitelja, ki bi v potrebi namestoval obolele ali drugače zadržane učitelje. Ta resolucija pa ni obveljala.

K proračunu normalno-šolskega zaklada se prvi oglasi poslanec Kersnik ter pravi, da ga veselje navdaja pri pogledu na primerno ugodni šolski budget. A stvar tudi ni brez grenkobe, kajti le slučaj je nanesel, da je pričakovati visokih doneskov od bogatih zapuščin, na katere pa druga leta ne moremo tako gotovo računati. Zato nas prehaja še vedno črna skrb, ko vidimo kako grozno narašča potrebščina tega zaklada. Kdaj bode konec? Kje je meja temu naraščanju? Če se zgradi še 80 šol, zvišali se bodo troški za najmanj 45—50.000 gld. In če pomislimo še na naraščaj pri večrazrednih šolah, je ta skrb popolnoma upravičena. Zato je jako umešten nasvet, naj se ravna posebno štedljivo in pozorno pri razširjenju šol. Dve stvari sta, ki segata globoko v življenje našega kmetijskega ljudstva. To so nagrade za pouk o kmetijstvu in ženskih ročnih delih. Nagrada za ta pouk je gola ironija. Če pa pogledamo ta zaklad in te žrtve, je vprašanje povsem upravičeno, ali je pa tudi sad, katerega rodi naša šola, vreden teh žrtev? Ne morem si kaj, da je odgovor lahek, ali žal, da je negativen. Tega ne bode tajil nihče! Kateri so ti razlogi? Dva tehtna razloga sta, ki vplivata, da šolstvo in učiteljstvo ni tako, kakor bi moralo biti po pravici. Prvič je pomanjkljivost šolskega nadzorstva. Šolski nadzorniki so v prvi vrsti učitelji in nadzorniki, ki morajo učiti svoje določene ure in kadar so prosti, na leto jedenkrat ali k večjemu dvakrat nad-

zorujejo šole. Poleg tega pa še ona grozna odvisnost od predsednika okrajnega šolskega sveta, od okrajnega glavarja! Tako se je na Kočevskem okrajni šolski nadzornik na zahtevo okrajnega glavarja odstavil brez vsake disciplinarne preiskave. Treba bi bilo torej stalnih šolskih nadzornikov, ki bi bili bolj samostojni. Druga rana pri šolstvu pa je čudno postopanje pri oddajanju učiteljskih služeb. Tu je v prvi vrsti merodajna brezpogojna služnost

prošnjikova. Govornik navede dva slučaja. Ta služnost učitelje dovaja do tega, da ne gledajo več na svojo veljavo. Učiteljstvo je važen faktor tudi za nas v boju za naš narodni obstanek in to tembolj, ker se bojim, da bo pri drugem važnem faktorju narodna ideja stopila na drugo mesto. Glejmo torej, da obdržimo vsaj jednega. (Odobranje pri somišljenikih.) (Konec prih.)

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

„Prokletstvo in blagoslov ali Mavra nad jeziki“ je pomenljiva poezija, katero je z ozirom na različnost jezikov sploh in goriško mnogojezičnost posebej zložil profesor A. Marušič ter dal natisniti v gimnazijskem letopisu l. 1862. O šolskem sklepu jo je izvrsten učenec slovesno govoril. Ponatisnjena je v Novicah l. 1862 str. 317—8 (cf. str. 310). Zložena v 15 kiticah razlaga nekako geslo sv. Avguština: „Napuha duh jezike razdeluje, — Nebeški duh v ljubezni jih združuje“ — ter kaže, kako je jezikov razlika tudi vsemogočnosti in modrosti božje slika, in kako je sv. Duh posvetil vse jezike, da se v njih oznanuje in podeljuje sedaj nebeški mir (mavrica — mirú in sprave znak) vsem narodom.

Na razgled bodita razstavka XI pa XV

Kar zvezd tedaj na nebu je razlika,
Kar brezštevilnih vrst in barv svetlice,
Kar pevcov v logu razna je oblika,
Kar glas ljudi vés razni in razno lice:
Glej to jeziške raznosti je dika,
To čudotvor Očetove pravice. —
Toraj previdnost v prahu zdaj molimo,
Ter jezik, um, srcé ji poklonimo! . .

Gorica draga, domovina mila!
In Ti Gimnazija, Mati ljubeznjiva,
K' jezikov si šestero nas učila!

Hvaležnih Vama sre ljubezen živa
To pesem danes bi rada posvetila;
To pesem, ki je priča zanesljiva,
Da v šolah teh, pri znanstev mizi zlati,
Slovenski jezik z drugimi se brati.

L. 1861—63 je Marušič prestavljal zapisnike deželnega zbora goriškega, ki so tiskani v dveh zvezkih: I. Sejni zapisniki prve sejne dobe deželnega zbora pokneženih grofij goriške in gradiške. V Gorici 1861. 4°. str. 321. Natis. Paternolli. — II. Obravnave druge sejne dobe deželnega zbora poknežene grofije goriške in gradiške zložene po stenografičnih zapisih. V Gorici 1863. 4°. str. 321. Natis. Seitz. Prelagatelj velika zasluga je, da je ustanovil razne terminologije v pravoslovnih strokah s pomočjo tedanjega deželnega odbornika g. A. Winklerja.

Umni gospodar. Mesečen časnik za kmetijstvo, gospodarstvo in obrtnijstvo. Izhaja v osmerki na 4 listih v Gorici. Izdaja ga c. k. kmetijska družba. Vreduje prof. A. Marušič. V predgovoru se obrača vrednik do Slovincov goriških, katerim hoče kmetijska družba podajati slovenski kakor Lahom laški list itd. (Novic. 1863 mes. julija, str. 265 cf. Pisava primkov str. 321 itd.). — Umni Gospo-